

NEDERLAND

VAN TOEN TOT NU

Geschiedenis in gewone taal

Inhoud

Inleiding	6	Hebban olla vogala	18
De hunebedden	10	Floris de Vijfde	20
De Romeinse limes	12	De Hanzesteden	22
Willibrord	14	Erasmus	24
Karel de Grote	16	Karel de Vijfde	26
		De Beeldenstorm	28
		Willem van Oranje	30
		De Republiek	32
		De Verenigde Oostindische Compagnie	34
		De Beemster	36
		De grachtengordel	38
		Hugo de Groot	40
		De Statenbijbel	42
		Rembrandt	44
		De Atlas Major	46
		Michiel de Ruyter	48

Michiel de Ruyter was een echte zeeheld.

Zie pagina

48.

Inhoud

Christiaan Huygens	50	De crisisjaren	82
Spinoza	52	Tweede Wereldoorlog	84
De slavernij	54	Anne Frank	86
Buitenhuzen	56	Indonesië	88
Eise Eisinga	58	Willem Drees	90
De patriotten	60	De Watersnoodramp	92
Napoleon Bonaparte	62	De televisie	94
Koning Willem de Eerste	64	Haven van Rotterdam	96
De eerste spoorlijn	66	Annie M.G. Schmidt	98
De grondwet	68	Suriname en Antillen	100
Max Havelaar	70	Srebrenica	102
Einde kinderarbeid	72	Multicultureel land	104
Vincent van Gogh	74	De gasbel	106
Aletta Jacobs	76	Europa	108
Eerste Wereldoorlog	78	Woordenlijst	110
De Stijl	80		

Inleiding

Waarom moeten kinderen naar school? Waarom heeft iedereen dezelfde rechten? En waarom wonen er zo veel mensen uit andere culturen in ons land? Het antwoord op deze en andere vragen vind je in dit boek.

Canon

In *Nederland van toen tot nu* lees je alles wat je moet weten van de Nederlandse geschiedenis. Dit noemen we de canon van de Nederlandse geschiedenis. De canon bestaat uit vijftig hoofdstukken die gaan over de belangrijkste personen, gebeurtenissen en werken uit ons verleden.

Van toen tot nu

Deze vijftig hoofdstukken samen laten je zien hoe het Nederland van nu is ontstaan. Hoe het komt dat iedereen boven de achttien jaar stemrecht heeft bijvoorbeeld. Of waarom we aan de rechterkant van de weg rijden. Je leest hoe gebeurtenissen elkaar opvolgen en welke mensen daarbij belangrijk zijn.

Namen

Ons land wordt vaak genoemd in dit boek. Maar Nederland was niet altijd even groot als het nu is. Ook heeft Nederland verschillende namen gehad. Kijk maar in het overzicht hiernaast.

NEDERLAND

Romeinse tijd, ...
47 -400

Na het jaar 1000 ...

1477-1568 ...

1579 ...

1588-1795 ...

1795-1806 ...

1806-1813 ...

1813-1830 ...

1830 tot nu ...

- Tweeduizend jaar geleden leven er verschillende volken in ons land. Zoals de Germanen en de Romeinen. De Romeinen zijn in een groot deel van Europa de baas. Ook in ons land zijn ze het sterkst. Maar vanaf het jaar 300 krijgen de Germanen meer macht.
- Opkomst van de gewesten in het gebied dat nu Nederland, België en Luxemburg heet. Deze gewesten zijn stuk voor stuk kleine landjes, bijvoorbeeld Zeeland, Utrecht, Vlaanderen, Limburg en Gelderland.
- Onder Karel de Vijfde worden de gewesten één land. Dit land krijgt een naam: de Nederlanden. Het woord 'neder' betekent 'laag'. Deze naam past goed bij ons land, want het ligt namelijk laag aan de zee, waardoor het vaak overstroomt. Men noemt ons land in deze tijd ook wel de Lage Landen. Karel de Vijfde is ook koning van Spanje.
- Scheiding tussen het protestantse noorden van de Nederlanden (het huidige Nederland) en het katholieke zuiden (het huidige België). Het katholieke zuiden heet vanaf 1579 'De Spaanse Nederlanden'. De Spanjaarden zijn er de baas.
- In deze tijd heet ons land de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Deze Republiek bestaat uit zeven gewesten: Holland, Zeeland, Utrecht, Gelderland, Overijssel, Friesland en Groningen. De Republiek is onafhankelijk van Spanje. De Nederlanders zijn de baas in hun eigen land.
- De Republiek wordt opgeheven. De Fransen worden de baas. Ons land heet nu de Bataafse Republiek.
- De broer van de Franse keizer Napoleon wordt onze koning. Zijn naam is Lodewijk. Nu heet ons land Koninkrijk Holland.
- Napoleon verliest de oorlog. We worden bevrijd van de Fransen. In 1815 wordt ons land uitgebreid met België. Nu heet ons land het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. Willem de Eerste wordt de eerste Nederlandse koning.
- België wil onafhankelijk zijn en verlaat het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. Nu heet ons land: het Koninkrijk der Nederlanden, zeg maar Nederland.

Bestuurders

Ons land heeft verschillende bestuurders gehad. Soms hadden we een koning, soms een stadhouder. Soms waren deze bestuurders de baas over een deel van ons land, soms over het hele land.

Regering

Keizer Karel de Grote was de eerste belangrijke bestuurder van ons land. Later kregen we een koning. En ook nu hebben we een koning. Maar hij bestuurt niet het land. Dat doet de regering.

Tweede Kamer

De Tweede Kamer controleert of de regering alles goed doet. Koning Willem-Alexander is nog wel belangrijk voor Nederland. Hij gaat bijvoorbeeld namens ons land op bezoek in andere landen.

Familie

In het schema hiernaast staan de belangrijkste bestuurders van Nederland op een rijtje. De leiders met dezelfde kleur zijn familie van elkaar.

Samen

Soms werd ons land door twee mensen tegelijk bestuurd. Bij koning Filips de Tweede nam zijn zus Margaretha van Parma een tijd het bestuur van Nederland over. En stadhouder Maurits van Oranje en raadpensionaris Johan van Oldenbarnevelt bestuurden ons land een tijd samen. Totdat ze ruzie kregen en Maurits van Oranje Van Oldenbarnevelt liet vermoorden.

TIPS

Bij elk onderwerp in dit boek vind je tips voor een leuke activiteit. Wil je nog meer weten? Kijk dan op www.entoen.nu. Op deze website vind je over elk onderwerp meer informatie.

Bestuurders van Nederland

Keizer Karel de Grote (742-814)

Graaf Willem de Tweede (1228-1256)

Graaf Floris de Vijfde (1254-1296)

Keizer Karel de Vijfde (1500-1558)

Koning Filips de Tweede (1527-1598) & Landvoogdes Margaretha van Parma (1522-1586)

Stadhouder Willem van Oranje (1533-1584)

Stadhouder Maurits van Oranje (1567-1625) & Raadpensionaris Johan van Oldenbarnevelt (1547-1619)

Stadhouder Willem de Vijfde (1748-1806)

Keizer Napoleon Bonaparte (1769-1821)

Koning Lodewijk Bonaparte (1778-1846)

Koning Willem de Eerste van Oranje (1772-1843)

Koningin Beatrix van Oranje (1938-2013)

Koning Willem-Alexander van Oranje (2013 -)

WOORDENLIJST

In dit boek staat een aantal moeilijke woorden. Deze woorden zijn onderstreept. Je vindt de uitleg in de woordenlijst op pagina 110.

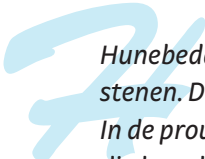

> *Hunebedden zijn gemaakt van op elkaar gestapelde stenen.*

Beeld: ANP/ Koen Suyk

De hunebedden

De graven van de eerste bewoners

Hunebedden zijn gemaakt van op elkaar gestapelde stenen. Deze stenen zijn heel groot en zwaar.

In de provincie Drenthe staan meer dan vijftig van die hunebedden. Ze zijn gebouwd door de eerste bewoners van ons land.

De bouwers

Deze eerste bewoners woonden hier 5000 jaar geleden. We weten weinig over deze mensen. Want ze kenden geen schrift en schreven dus niks op. We weten ook weinig over hun huizen of hun spullen, die zijn niet bewaard gebleven. Of ze liggen heel diep onder de grond. Alleen in Drenthe is het anders. Want daar lagen die stenen waarmee de mensen toen de hunebedden bouwden. En die staan er dus nog steeds.

Ossen

De grootste stenen van de hunebedden wegen 20.000 kilo. Toch wisten de mensen uit die tijd zulke zware stenen op te tillen. En dat is knap, omdat er 5000 jaar geleden geen hijskranen of machines waren. Er was alleen eenvoudig gereedschap, bijvoorbeeld bijlen van steen. De mensen versleepten de stenen met behulp van touwen en ossen. En de mannen gebruikten hun armen.

Begraafplaats

Een hunebed bouwen was erg zwaar werk, maar toch deden de mensen het. De hunebedden waren heel belangrijk voor hen. Het waren namelijk hun begraafplaatsen. Als alle stenen op hun plek

stonden, groeven ze een kuil onder het hunebed. In deze kuil legden ze hun doden. Archeologen hebben ontdekt dat de hunebedden begraafplaatsen zijn. Archeologen graven in de grond naar spullen van vroeger. Door hun vondsten weten we hoe mensen vroeger leefden.

Leven na de dood

In de grond onder de hunebedden begroeven de mensen niet alleen hun doden. Ze stopten ook wapens, potten en gereedschap in de grond. De hunebedbouwers gaven deze spullen aan hun doden mee. Want zij geloofden in een leven na de dood. In de hemel, dachten ze, kunnen de doden deze spullen goed gebruiken.

TIP

Wil je zelf de hunebedden zien? Ga dan naar de provincie Drenthe. Vooral bij Borger en Emmen vind je veel hunebedden. In Borger kun je ook naar het Hunebedcentrum gaan. Kijk voor meer informatie op www.hunebedcentrum.nl.

47-400

TOEN

NU

>
*Deze mijlpaal stond op de
grens van het Romeinse Rijk.*

De Romeinse limes

De grens van het Romeinse Rijk

Romeinse limes

*Tweeduizend jaar geleden leefden er verschillende volken in Europa. De Romeinen woonden in het zuiden en de Germanen en de Kelten in het noorden. De Romeinen waren het sterkst en het machtigst. Zij veroverden steeds meer land en werden de baas in bijna heel Europa. Hun grote Romeinse **Rijk** kwam zelfs tot in een deel van wat nu Nederland is.*

De Rijn

De rivier de Rijn was de grens van het Nederlandse deel van het Romeinse Rijk. De Rijn stroomt in Nederland van Nijmegen tot aan de Noordzee. De Romeinen noemden deze grens de limes. Limes is het Latijnse woord voor grens. Latijn was de taal van de Romeinen.

Beschermen

Aan de andere kant van de grens woonden de Germanen. Dat was een vreemd volk, vonden de Romeinen. De Romeinen vonden hen brutaal en niet vriendelijk. Daarom bouwden de Romeinen overal langs de rivier legerkampen. Om zichzelf te beschermen tegen de Germanen.

Soldaten

In elk legerkamp woonden ongeveer 100 soldaten. In de buurt van Nijmegen was een groot kamp. Daar woonden meer dan 10.000 Romeinse soldaten. Deze soldaten hadden geen geweer, maar alleen een schild en een zwaard. Ze droegen rokken en glimmende helmen.

Germanen

De Romeinse soldaten bewaakten hun grens goed. Maar vanaf het jaar 300 lukte het de Germanen steeds vaker om de grens over te steken. Ze vochten lang tegen de Romeinen. Uiteindelijk gingen de Romeinen weg uit Noord-Europa.

Resten

Veel Nederlandse steden zijn ontstaan langs de Romeinse limes. Nijmegen bijvoorbeeld. En Utrecht. Soms vinden mensen er nog resten uit de Romeinse tijd. Zoals een paar jaar geleden bij Utrecht. Toen ontdekten ze bij de bouw van een nieuwe woonwijk een wachttoren en twee schepen.

TIP

Wil je weten hoe de Romeinen vroeger leefden? Ga dan naar het Archeon in Alphen aan den Rijn. Kijk voor meer informatie op www.archeon.nl.

658-739

TOEN

NU

> *Willibrord was de belangrijkste missionaris van ons land.*

Willibrord

De Friezen worden christenen

In Europa werden steeds meer mensen christen. Christenen zijn mensen die geloven in God en Jezus Christus. Hun geloof noemen we het christendom.

Verspreid

Het christendom werd verspreid door missionarissen. Een missionaris is iemand die niet-christelijke mensen vertelt over het christendom. Willibrord was de belangrijkste missionaris van ons land.

Monnik

Willibrord was eerst een monnik. Een monnik is een man die veel bidt en veel denkt aan God. Monniken wonen in een klooster, een gebouw met alleen maar monniken. Willibrord leefde in een klooster in Engeland.

Wodan

In 690 ging Willibrord weg uit het klooster. Hij reisde met de boot naar ons land om hier over het christendom te vertellen. In die tijd woonden de Friezen langs onze hele kust. Willibrord wilde van deze Friezen graag christenen maken. Want de Friezen geloofden niet in de christelijke God, maar in goden als Wodan en Donar.

De Franken

In de rest van ons land woonden de Franken. De Franken waren al eerder christelijk geworden. De Friezen bleven echter in hun eigen goden geloven. Daarom zocht Willibrord hulp bij de koning van de Franken en bij de paus in Rome.

Utrecht

Maar de hulp van de paus en de koning was zinloos. De Friezen bleven nog altijd in hun eigen goden geloven. En ze maakten zelfs een kerk in Utrecht kapot. In 696 ging Willibrord daar wonen en hij bouwde het verwoeste kerkje weer op. Op die plek staat nu de Utrechtse Dom, met de hoogste kerktoren van ons land.

Oorlog

Vanuit Utrecht ging Willibrord weer naar de Friezen. Hij vertelde ze weer over Jezus. Maar de meeste Friezen wilden geen christen worden. Willibrord stierf in 739 en pas rond 800 werden de Friezen christen. In dat jaar wonnen de Franken namelijk de oorlog tegen de Friezen. De Franken dwongen de Friezen om christen te worden.

TIP

Wil je meer weten over het christendom?

Ga dan naar het Catharijneconvent in Utrecht. In dit museum vind je oude en nieuwe kunst over het christendom. Kijk voor meer informatie op www.catharijneconvent.nl.